

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧



ÅRGÅNG 13
FEBRUARI
1926

PUB

ETT VIKTIGT SPÖRSMÅL

Å R O R D N A N D E T A V
BEKLÄDNADSFRÅGAN

Inköp av kläder är ju i viss mån en förtroendesak och det är ingen tillfällighet, att den mest nogräknade publiken i fullaste förtroende vänder sig till

Paul U. Bergströms ^{A/B}

HÖTORGET 13 - DROTTNINGGATAN 74 - HORNSGATAN 54

HUSMODERN

köper

Bomullsgarn och Vävnader

från

**Gefle Manufaktur A.-Bol.
STRÖMSBRO**

och vet att hon erhåller
det bästa möjliga för sitt

HEM



**Svanens vävnader bästa vävnader!
Gefle garn bästa garn!**

*Zeniths
Special Blandning*



Ett margarin som tillfredsställer allas smak *Tre Ess* tillverkas efter en ny metod som förlämnar detsamma ett nykärnat och kraftigt natursmörs *smak* och *arom*, *Tre Ess* dessutom både *bryner*, *bakar* och *steker* som *smör*.
Kostar endast **95** öre pr $\frac{1}{2}$ kg.

HANDARBETETS VÄNNER

Väfskola - Konstsömnadsskola - Museistudier.
PROSPEKT. Kungsträdgårdsgat. 12 - Stockholm. TEL. 9102.

Telefoner
539-8326-5619
Malmö



Perslow's

Siden- &
Manufakturaffär
Största urval nyheter

HERTHA

ÅRGÅNG XIII

FEBRUARI 1926

HÄFTE 2

Internationella kvinnorösträttsalliansen till Sorbonne.

Sorbonne, Paris' universitet med anor från Ludvig den heliges tid, blir ramen kring Internationella kvinnorösträttsalliansens tionde kongress. När det stora världskvinnoförbundet sista gången samlade sina skaror var det, för tre år sedan, i Rom, och Capitolium och Palatinen voro platserna för de officiella mottagningar som bereddes gästerna från världens alla länder i den »eviga staden». Den historiska bakgrunden, både då och nu, är av utomordentligt pittoresk art — och ger i sig själv anledning till lärorika betraktelser.

Dagarna för kongressen äro med ändring av tidigare angivet datum nu bestämda till 30 maj—6 juni.

Det utskickade preliminära programmet omsluter i själva verket så gott som samtliga för kvinnorna i denna tid aktuella frågeproblem. Fullberättigat politiskt medborgarskap, vars uppnående för världens alla kvinnors räkning varit — och alltjämt är — basen för alliansens verksamhet, för också med sig som given konsekvens hävdandet av kvinnornas fulla likställighet med männen även på andra områden. Genom de olika internationella

kommittéerna har detta arbete inriktats på vissa bestämda frågors lösning. Som det fundamentala villkoret för all uppbyggande verksamhet upptar alliansen fredsarbetet.

Kongressen öppnas av alliansens ordförande mrs Corbett Ashby med en hopsummering av de segrar kvinnorna vunnit i olika länder. Den avslutas med en fredsdemonstration ledd av alliansens förra ordförande och nuvarande hedersordförande, mrs Chapman Catt.

I Kommittén för gift kvinnas nationalitet presiderar miss Chrystal Macmillan, som bekant en av de första engelskor som stodo färdiga att träda in i sitt lands av gamla traditioner kringgårdade juristskrå när rättighet därtill vunnits. Kommittén kommer att lämna redogörelse för nya lagar i Sverige och Norge; för i Danmark, Finland, Frankrike, Tyskland och brittiska imperiet diskuterade lagändringar; för Nationernas Förbunds ställning till nationalitetsfrågan; för föreslagen internationell konferens och internationell överenskommelse angående denna sak.

Miss Rathbone, Englands framståen-

de sociala expert i frågan, kommer att som ordförande i Kommittén för »Family Endowment» (understöd åt behövande mödrar och deras barn) framlägga rapport om vad som i detta hänseende gjorts i Australien, Österrike, Belgien, Frankrike, Tyskland, och principerna komma att diskuteras.

Fru Arenholt, välkänd för oss skandinaver genom sitt bemärkta sociala arbete i Danmark, är ordförande i Kommittén för lika arbetsförhållanden för män och kvinnor. Denna fråga, som för närvarande kan sägas vara själva centralpunkten för kvinnornas likställighetskamp, har ytterligt komplicerats genom efterkrigstidens svåra arbetsförhållanden och torde i hög grad samla intresset vid kongressen.

Medlemmen av tyska riksdagen fru Schreiber-Krieger för presidiet i Kommittén för skyddande av de utom äktenskapliga barnens rätt och dr Paulina Luisi, Uruguay, i Kommittén för lika moral.

De ännu icke röstberättigade ländernas agitationsmetoder komma att diskuteras under ordförandeskap av m:me Brunshvicg, de franska rösträttsföreningarnas president. Debatten uppdelas på frågorna huruvida kvinnorna i ej röstberättigade länder böra ansluta sig till de politiska partierna och huruvida beviljandet av kommunal rösträtt kan anses som hjälp eller hinder för ernående av den politiska.

Från de röstberättigade länderna kommer en kort rapport att framläggas

angående kvinnliga riksdagsledamöters initiativ och verksamhet under 1923—1926, och lagreformer med avseende på kvinnors och barns ställning skola diskuteras.

Efter redogörelse för alliansens vänskapliga relationer till Nationernas förbund och Internationella Arbetsbyrån diskuteras problem sammanhängande med handeln med kvinnor och barn, med barnskydd, kvinnliga polisens anställande m. m.

Vid stora offentliga möten, som skola hållas, upptagas ämnena: Världens kvinnor emot krig och för Nationernas förbund; Kvinnorösträtten och dess verkningar; Den latinska rasens kvinnor mot Code Napoléon; Alla länders män som stödande kvinnorösträtten.

Som vanligt är vid våra internationella kongresser ordna fransyskorna på det bekvämaste för sina gäster med avseende på hotell och därtill hörande arrangemanger. Det är endast att skriva till Monsieur Frédéric Hébert, 18 bis Rue de Ranelagh, Paris XVI:e, och han ombesörjer allt i enlighet med vars och ens önsknings. Allt ifrån charmantare rum med tillhörande badrum i ett första klassens hotell, till mindre rum i mindre hoteller eller pensionat. Därvid komma hotell i närheten av Sorbonne att utväljas, såvida ej annan del av Paris särskilt önskas.

Pris per rum och natt variera från 65 frs. till 20 frs., plus 3,50 frs. och därunder, i fallande skala i proportion till de billigare rummen, för »le petit déjeuner» — den franska tidiga frukosten av te eller kaffe och smör och bröd. Övriga måltider ordnas till be-

stämnda priser på restauranger i närheten av Sorbonne. Den låga franska valutan gör att priserna absolut ej äro avskräckande.

Man arrangerar även att gästerna mötas vid ankomststationen och ledsagas till sina hotell.

Men — Paris är överfullt i maj och juni så man bör inte dröja med att skriva till monsieur Hébert. Först bör man dock — vara utsedd delegerad, något som våra två till alliansen anslutna korporationer, Fredrika-Bremer-Förbundet och Svenska kommittén för

internationellt rösträttsarbete, ha att sköta om. Dock hänger ju detta också ihop med att det finns personer som vilja och kunna resa. Så det bör bli snabbt samförstånd på denna punkt.

Ett särdeles tilltalande förslag har framkommit att från respektive anslutna länder skulle medföras till kongressen alster av nationell handskicklighet som skulle utställas och kunna bli en attraktion för kongressen. Eventuellt skulle inkomsterna av en försäljning tillfalla Internationella kvinnörösträttsalliansen.

Riksdagsmotioner rörande folkpensioneringen.

Reformkrav med avseende på kvinnornas ställning inom pensionsförsäkring ha framförts inom riksdagen. I första kammaren motionerar fröken Kerstin Hesselgren angående hemställan hos Kungl. Maj:t om utarbetande och framläggande för riksdagen av vissa ändringar av lagen om allmän pensionsförsäkring. Samma motion framföres i andra kammaren av fruarna Östlund, Thüring, Wessman och Nordgren varjämte fröken Bertha Wellin har instämt i förslaget. Det är alltså ett fulltaligt uppträdande från de kvinnliga riksdagsrepresentanternas sida.

Huvudmotionär är fröken Hesselgren, som inledningsvis uttalar att alltsedan pensionslagens tillkomst dess orättvisa särställande av kvinnorna varit föremål för kritik från såväl manligt som kvinnligt håll. På

uppmaning av ett stort antal kvinnoföreningar har hon nu ansett sig böra begära riksdagens medverkan därtill att vid den väntade revisionen av pensionsförsäkringslagen hänsyn tages till de ändringskrav beträffande kvinnornas ställning som så ofta framförts.

Ett reformkrav berör bestämmelserna för gifta kvinnor. Pensionslagen, sådan den nu gäller, placerar alla hustrur, som ej ha egen inkomst, i den lägsta avgiftsklassen med ty åtföljande minimala avgiftspensioner. Motionären önskar få detta ändrat därhän att avgiftspensionen för vardera maken beräknas efter hälften av deras gemensamma inkomst, oberoende av om endera eller båda makarna förtjäna densamma och att pensionsavgifterna påföras vardera maken med lika belopp.

Vidare yrkas i motionen avskaffande

av det nuvarande systemet att avskilja alla kvinnor i en riskklass för sig och låta dem få lägre avgiftspensioner fastän de inbetala lika mycket som männen. I stället härför kräves att till grund för folkpensioneringen lägges den fulla solidaritetens princip med gemensamma beräkningsgrunder för mäns och kvinnors avgiftspensioner.

Såsom synes äro dessa riksdagsmotioners reformkrav de samma, som så många gånger förr framförts och nu senast sommaren 1925 i en på initiativ av Fredrika-Bremer-Förbundet tillkommen skrivelse från kvinnoföreningar till Kungl. Maj:t. Tidpunkten är emellertid just nu synnerligen betydelsefull för ett förnyat hävdande av dessa principer. Till nästa års riksdag väntas nämligen ett genomgripande ändringsförslag beträffande pensionsförsäkringen. Den opinionsyttring från riksdagens sida, som skulle ligga i ett bifall till ovan nämnda motioner, bleve av alldeles särskild vikt därför att den kunde leda till ett definitivt beslut i samma riktning redan nästa år. Under sådana förhållanden ligger det verkliga makt uppå att kvinnoföreningarna utöver landet göra vad i deras förmåga står för att befordra den aktion i pensionsförsäkringsfrågan som riksdagskvinnorna nu inlett.

Stöd inom riksdagen för ett av sina reformkrav synas dessa redan ha fått då en medlem av bondeförbundet, hr Johansson i Hallagården, motionerar om utredning angående fördelningen äkta makar emellan av dem tillkommande pensionsavgifter.

Notisspalten.

Skönhetsrådets entusiastiska dom.

Fredrika-Bremer-statykommitténs skrivelse till Stockholms stadsfullmäktige med erbjudande av statyn som gåva till staden har fullbordat sin officiella gång till skönhetsrådet för dettas utlåtande. Rådets svarsskrivelse, sedan man besett statyn och även avprovat den önskade platsen i Humlegården, blev ett oreserverat och livligt tillstyrkande av att staden skulle mottaga den värdefulla gåvan. Den valda gräsplanen i norra delen av Humlegården ansågs ävenledes av skönhetsrådet utgöra rätta miljön för statyn.

Fysisk kultur och andlig hälsa.

Två inte små saker som Svenska Kvinnors Centralförbund för fysisk kultur satt som sin uppgift. Den första redan angiven i själva föreningens namn, den andra den äsyftade följden av den förre: andlig hälsa, arbets- och samhällsduglighet.

Det var i början av detta år som förbundet hade sitt riksmöte i Göteborg under ledning av sin ordförande dr Ada Nilsson; i ett flertal intressanta föredrag och diskussioner fick det förelagda syftet sin belysning. Gymnastiklärarinnans uppgifter, som ju i sig själva äro främjande av det mål förbundet ställt upp, klarlades av experten på detta område, gymnastikinspektrisen Elin Falk, och dr Ada Nilsson inledde diskussionen om kvinnlig idrott genom en såväl fysiologisk som psykologisk analysering av denna. Sekreteraren vid Industrial Fatigue Research Board i London, dr R. D. Wilson, framvisade genom tabeller och diagram de senaste rönen vid vetenskapliga undersökningar i England i fråga om trötthetsfenomen hos industriarbetare; som den i ämnet sakkunnige öppnade yrkesinspektrisen fröken Kerstin Hesselgren diskussionen härav.

Dr G. Munthe, vid Röhsska konstslöjdmuseet, tog mötesdeltagarna med på en framställning i ord och bild av idrotten och kroppskulturen i den antika konsten. Fröken Mary Lagercrantz talade om scoutrörelsens mål, och en uppvisning med en motionsavdelning kvinnliga gymnaster blev den praktiska demonstrationen av det som i denna väg kan presteras.

"Ro"-donation.

Ro, det vackert och välinredda lärarinnehemmet på Lidingön, som blivit för vår tids pensionerade lärarinnor det goda ålderdomshem som Fredrika Bremer redan drömde om för sin tids åldrande guvernanter, har när det nyligen firade sin tioårstillvaro erhållit en storartad donation. Fröken Anna Whitlock, en av initiativtagarna till Ro, överlämnade i anledning av jubileet 40,000 kr. till upprättande av en ny friplats i hemmet.

Det har inte stannat vid konsulinnan Maria Ekmans och grosshandlare Engelkes vackra exempel, men Ro är också ett företag som sannerligen bör locka donatorer, det är något verkligt som göres när en lugn plats beredes den trogna åldrande arbetaren. Dock, inte alla kunna följa i de större donatorernas spår; men det finns också andra föredömen! Det var till förmån för pensionärer på Ro, vilka ej äga tillräckligt att fullt betala för sig, som fröken Lilly Engström avsatte en fond.

Var bor man i Köpenhamn?

Säkert, så ofta det finns rum att få, i Damehotellet, Gammel Mønt 1, fröken Sophie Albertis ståtliga skapelse — något av det som vi vilja att vårt Årsta skall bli. Hotellet har 24 välmonterade rum och naturligtvis badrum, centralvärme, varmt och kallt vatten och allt vad man begär av ett modernt inrett hotell. Rum från kr. 3:50 pr dag. En del av rummen äro inrättade som små privatlägenheter,

särdeles begärliga för dem som vilja uppehålla sig i staden en längre tid. I den med Damehotellet sammanhängande Kvindelig Læseforenings terem och restaurang kunna alla måltider erhållas och till billiga priser.

Men skriv i förväg och beställ rum; Damehotellet är eftersökt.

Helsingforskongressens minneshäfte.

De intresserika och glada arbetsdagarna under tredje nordiska kvinnoakskongressen, i Helsingfors i juni 1924 — och som av de gästfria finländska och finska värdarna samtidigt förvandlades till lysande festdagar — återkallas livligt i minnet genom det solitt utstyrda häfte innehållande program, förhandlingar och resolutioner från kongressen som under förlidet år utkom. Ännu en gång kan man följa med de officiella talen och anförandena: Annie Furuhjelms, Ilmi Hallstens, Ellen Hagens, Fredrikke Mörcks, Louise Wrights och Briet Asmundsons vid kongressens högtidliga öppnande i Universitetets Solemnitetssal; mrs Corbett Ashbys och Henny Forchhammers hälsningar från de internationella organisationer de representerade; Gyrithe Lemches, Hedvig Gebhards, Gerda Lindbloms, Tekla Hultins, Mathilda Staël von Holsteins och Jenny Markelin-Svenssons inledningsföredrag till de olika frågor som av kongressen diskuterades. Det väl sammanfattade diskussionsprotokollet ger oss även de olika meningar som därvid bröto sig mot varandra. Till sist har man samtliga resolutioner sammanförda i en avdelning, som på så sätt helt överskådligt ger kontentan av kongressen.

Fotografier av de officiella talarna och föredragshållarna och ett par interiörer, Solemnitetssalen och Riddarhuset dit förhandlingarna hade förlagts, öka värdet av den lilla kongressboken som till ett pris av kr. 1:50 kan förvärfvas på Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, Stockholm.

Hedda Karlholm.

I den höga åldern av åttiosju år avled för någon tid sedan å Stockholms sjukhem en av pionjärerna för kvinnor i statstjänst, f. d. ritaren vid rikets ekonomiska kartverk Hedda Karlholm.

Hon inträdde år 1866 i kartverkets tjänst; genom föregående utbildning väl rustad för sitt blivande yrke vann hon med åren en mindre vanlig skicklighet ej blott i transporterering och ritning, som i allmänhet utgöra en ritares egentliga sysselsättning, utan jämväl i korrekturläsning av tryckta kartor och beskrivningar. Åtskilliga av de kartarbeten, som å världsutställningar tillvunnit sig uppmärksamhet, voro av hennes hand.

Statens vederlag för denna med skicklighet och plikttröhet utförda livsgärning var ej stor och uppgick år 1906 resp. 1907 till 1,400 resp. 1,500 kronor. Anställningen var ännu formlös och rätt till semester, sjukhjälp och pension vad kvinnliga anställningshavare beträffar okända begrepp.

Särskilt frånvaron av en i någon mån ekonomiskt tryggad ålderdom kastade säkerligen sin dystra slagskugga över de senaste tjänståren.

Undertecknad erinrar sig ett möte vid tillblivelsen av Föreningen kvinnor i statens tjänst, förmodligen år 1906, då Hedda Karlholm var närvarande. Efter humoristiskt givna skildringar från sin fyrtioåriga anställning i kartverket tillönskade hon föreningen framgång i dess strävanden till de statsanställda kvinnornas bästa och ännu i dörren uttalade hon förhoppningen att alla måtte bli ordinarie och få pen-

sion, tilläggande: »men jag är för gammal, jag kommer inte med». Spontant kom de närvarandes samstämmiga svar: »fröken Karlholm kommer med». Och hon kom med. Icke så att hon vann ordinarie anställning med pensionsrätt. Härför torde under alla förhållanden hennes ålder ha utgjort hinder — i allt fall erhöll kvinnlig befattningshavare inom civilförvaltningen som bekant först år 1910 ordinarie tjänst — men hon hade glädjen att av 1908 års riksdag beviljas pension å 1,000 kronor.

Tyvärre avlogs en framställning om pensionens höjande, som motionsvis gjordes av häradshövding Th. af Callerholm, vilken städse med varm nitälskan sökte tillvarataga de statsanställda kvinnornas intresse.

ELIN RHEBORG.

Betzy Kjelsberg i Stockholm.

Norske kvinders Nationalraads ordförande, yrkesinspektrisen och norska regeringsdelegaten vid Nationernas förbunds arbetsbyrå Betzy Kjelsberg i huvudstaden betydde för Svenska Kvinnornas Nationalförbund det lyckliga tillfället att få ordna en sammankomst där fru Kjelsberg talade om emigrationsproblemet, med tyngdpunkten lagd på de studier hon bedrivit av detsamma under ett uppehåll vid Ellis Island. Den 13 februari samlades en krets socialt intresserade på Lyceumklubbens lokal där fru Kjelsberg med sin rika sakkunskap, sin värtalighet — och en serie förträffliga skioptikonbilder — gav en värdefull exposé av förhållandena vid den mångomtalade stationen vid inträdet till U. S. A., skärselden som emigranten har att genomgå innan det drömda paradiset öppnar sig.

De moderna folkbiblioteken och biblioteksyrket.

Sedan några veckor tillbaka pågår i Stockholm en utbildningskurs för bibliotekarier, den första i Sverige av sådan omfattning, att den kan anses utgöra en motsvarighet till andra länders »biblioteksskolor». Men vad är det då som hänt, som plötsligt gör en sådan grundligare utbildning nödvändig, frågar kanske någon. Ha inte bibliotek och bibliotekarier existerat i vårt land om inte sedan hedenhös så dock i århundraden och har inte allt varit väl beställt i fråga om utbildningen? I få ord kan man säga, att det som inträffat är, att vid sidan av de stora vetenskapliga biblioteken vuxit upp ett helt nät av bibliotek avsedda för den stora allmänheten, bibliotek alltså med uppgifter i väsentliga avseenden olika mot de vetenskapliga bibliotekens och därför också med delvis andra krav på utbildningen av sin personal. Sådana folkbibliotek, som de med ett gemensamt namn bruka betecknas, ha visserligen funnits ganska länge, men som en verklig faktor i det allmänna folkbildningsväsendet har denna art av bibliotek knappast varit att räkna med förrän under de senaste tio, tolv åren. De ha skjutit fram i demokratiseringens kölvatten kan man säga, liksom de också i viss mån äro barn av den skärpta ekonomiska kampen. Kraven på den enskilde både som medborgare och yrkesutövare ha vuxit. Skolan får ta sin andel av ansvaret för att dessa krav skola kunna mötas,

men även med de bästa skolor är saken inte utagerad, ty skolåldern tar snart slut. Sedan måste självbildningsarbete ta vid. Och för detta arbete äro fria, offentliga bibliotek ett livsvillkor. Formerna, under vilka kunskaperna inhämtas, kunna vara olika, men i centrum måste alltid boken stå, om det skall bli något bevänt med det hela.

Ännu ha vi dock bara hunnit till början av det arbete, som måste utföras innan de svenska folkbiblioteken kunna sägas fylla sin uppgift, innan de med väl valda boksamlingar, praktiska lokaler och fackutbildad arbetskraft stå så rustade, att de kunna vara vad de borde: institutioner som för det samhälle, där de verka, äro i stånd att fylla alla legitima krav från olika åldrar, klasser och kategorier av människor, antingen det gäller läsning i studiesyfte eller som rekreation. (Den enda gränsen för de uppgifter, som folkbiblioteken ställa för sig, gäller det område, där de vetenskapliga bibliotekens uppgift ta vid.) Det är icke här längre fråga om bibliotek, »där fattigt folk läser smutsiga böcker», som man ibland får höra de gamla folkbiblioteken karakteriseras, utan om bibliotek på en så mycket bredare basis och av en så alldeles annan typ än de gamla, att man helt enkelt kan säga, att de endast formellt äro en fortsättning av dessa. Den som vill studera denna folkbibliotekens utveckling i ett land, där man hunnit längre än hos oss, kan

vända sig till Danmark, som sedan ungefär fem år tillbaka genomgår en mycket snabb utveckling på detta område. Tecknen till det nya äro emellertid tydliga nog även här hemma för den som har ögon att se. Särskilt gäller detta städernas bibliotek. Det mest eklatanta exemplet att annotera är det sätt, på vilket Stockholm nu står i begrepp att lösa sin biblioteksfråga. Men det verkliga genombrottet för landet i dess helhet har ännu icke skett; det kommer icke att äga rum förrän det förslag angående statens understödjande av biblioteksväsendet, som 1923 framlades av de s. k. folkbildningssakkunnige, åtminstone i sina huvuddrag lagfästas. Till detta förslags genomförande utan tidsutdräkt står f. n. alla folkbildningsintresserades hopp.

Det är klart, att den utveckling av folkbiblioteken, som redan ägt rum och som under de närmaste åren efter all sannolikhet kommer att försiggå i ytterligare stegrad takt, måste föra med sig ökad efterfrågan på kvalificerad arbetskraft. Sedan flera år tillbaka ha också de personer, som närmast kunnat tänkas sitta inne med sakkunskap på området, varit överflyglade av förfrågningar om erforderlig utbildning, lönevillkor etc. Det har därvid inte varit så alldeles lätt för vederbörande att ge tillfredsställande svar. I fråga om lönerna har man praktiskt taget inte kunnat säga något alls, liksom man ingenting kunnat garantera om möjligheterna även för väl kvalificerade personer att inom rimlig tid få någon anställning överhuvud taget. Vad fordringarna på utbildning beträffar har man visserligen kunnat peka på

vissa minimifordringar, men ytterligare besked har varit svårt att ge. Faktum har varit, att banan hittills, åtminstone ända till på allra sista tiden, rekryterats så tämligen på måfå. Biblioteksstyrelserna ute på de olika orterna ha haft så varierande krav på utbildning, att det varit omöjligt att peka på några gemensamma standardfordringar. I och med den nu anordnade bibliotekskursen har man emellertid fått något fast att ta på. Den starka konkurrensen om elevplatserna i denna skola tyder på att det kommer att bli möjligt att upprätthålla de minimifordringar på teoretisk kompetens som man i och för sig måste anse oundgängliga, om det skall kunna bli fråga om ett fullgott arbete i folkbibliotekens tjänst: en lägre akademisk examen, (högre treårigt) seminarium eller däremot svarande på annat sätt styrkta kunskaper. Dessutom kan det påpekas, att ingen vunnit inträde på kursen utan föregående bibliotekspraktik. Vad omfånget och arten av den undervisning beträffar, som meddelas på bibliotekskursen — den pågår med cirka sjutton timmar i veckan under fyra månaders tid — tillåter ej utrymmet här någon redogörelse; dock kan det påpekas, att den teoretiska undervisningen i stor utsträckning går hand i hand med praktiska övningar.

I fråga om löne- och pensionsförhållanden är det omöjligt att ställa något horoskop utöver de mera allmänna analogier, som vem som helst kan våga sig på i det man konstaterar att bibliotekens rekrytering snarast

sker bland personer, som annars skulle reflektera på lärarbanan.

Vad förhållandet mellan manlig och kvinnlig arbetskraft beträffar, som ju kan ha ett visst intresse för denna tidskrifts läsare, visar den — detta gäller icke blott Sverige utan alla länder jag känner till — en avgjord övervikt för den kvinnliga. Jag skall inte gå in på frågan, i vad mån de hittillsvarande löneförhållandena härvidlag spelat in, vilket möjligen skulle kunna ge anledning till vemodiga betraktelser. Jag vill i stället framhålla, att de dåliga lönerna säkerligen inte varit den ensamt avgörande anledningen till detta. En ytterst viktig faktor att räkna med är att yrket onekligen ligger ganska väl till för kvinnor. Man får ju vid bedömandet av sådant akta sig mycket väl för generalisationernas gungfly, men ett par saker skulle man nog kunna peka på. Jag tänker då icke på sådant som administrativ duglighet, där man kanske är böjd att tillerkänna den manliga begåvningen ett visst företräde, icke heller på den nödvändiga bokkännedomen, vilken väl är en helt individuell sak. Jag tänker i stället på sådant som kvinnornas större förmåga att intressera sig för och lägga ner omsorg på detaljer. Också på deras ofta rörligare intresse för mänskors, vilket är av så stort värde i utlåningsarbetet. En större förmåga än männen att skapa en atmosfär av hemtrevnad hör kanske också med till det, som kan nämnas i detta sammanhang. Vidare är inte att glömma de naturliga förutsättningar som kvinnorna ha för den viktiga gren av biblioteksväsendet, som barnbiblioteken utgöra.

Något som säkert också bidragit till att locka kvinnlig arbetskraft till biblioteksyrket är att det som helhet kan betraktas som ett rörligt och omväxlande arbete. Jag inbillar mig åtminstone att det är något som kvinnor sätta större värde på än män.

Av det sagda framgår kanske i någon mån, vilka egenskaper som kunna anses speciellt värdefulla i folkbibliotekariens yrke — jag förbigår den långa rad av dygder, som äro ungefär lika outhärliga i alla yrken. En av de ovan antydda specialegenskaperna skall jag be att ytterligare få understryka, därför att jag funnit, att den kanske inte ligger så snubblande nära att tänka på, för dem som betrakta biblioteksyrket mera på avstånd. Det är förmågan av detaljordentlighet. En person utan sinne för bibliotekarisk ordning kan komma hela maskineriet att gnissla. En bok, som ställs upp fel, kan därmed ibland helt enkelt sägas ha upphört att existera, och lika tråkiga konsekvenser kunna felaktiga katalogkort ha. Även utlåningsarbetet fordrar stor precision. Och så har man att tänka på att mycket av det arbete, som utföres i ett bibliotek, konserveras för decennier, att ej säga århundraden.

Till slut vill jag endast framhålla, att jag med dessa rader icke velat varken locka till biblioteksbanan eller avskräcka från den. Som om de flesta yrken gäller det också om detta, att många skulle finna arbetet tråkigt eller rent av olidligt, under det att andra, som ha de verkliga förutsättningarna för det, känna det som en uppgift vilken de äro glada att ägna ett livs arbete.

GRETA LINDER.

Det nyaste skolbetänkandet.

Sedan ungefär ett och ett halvt år tillbaka har som bekant vår skolfråga varit föremål för en ny utredning. Chefen för ecklesiastikdepartementet tillsatte i september 1924 sakkunniga att »verkställa ytterligare bearbetning av frågan om det svenska skolväsendets organisation». De sakkunniga ha varit seminarieriktorn H. Dahlgren, ordförande, undervisningsrådet N. O. Bruce, seminarieföreståndarinnan Thyra Kullgren, förste folkskoleinspektören K. Nordlund och docenten E. Wellander. Stoffet för bearbetningen har huvudsakligen utgjorts av det betänkande, som 1918 års skolkommission avgivit, samt de yttranden och inlägg, som med anledning av detta gjorts av myndigheter, korporationer och enskilda. De sakkunniga ha icke velat såsom norm fastslå några vissa skolformer, utan de ha ansett sin uppgift vara att visa, hur undervisningsplanerna för vissa organisationsformer, som kunna komma i fråga, böra vara ordnade. Man har härvidlag icke varit njuigg på förslag. Sammanlagt omkring fyrtio olika tim- och kursplaner ha utarbetats. Betänkandet avlämnades till Kungl. Maj:t den 18 februari och är alltså nu tillgängligt för den intresserade allmänheten.

Innan man går att taga kännedom om de sakkunnigas uttalanden, kan det vara skäl att erinra sig skolkommissionens förslag till det högre skolväsendets gestaltande. Det grundas på den sexklassiga folkskolan, och på denna uppbyggas tre olika skoltyper:

den fyraåriga realskolan, den sexklassiga flickskolan och det sjuåriga lyceet. På realskolan vilar det treåriga gymnasiet, en treårig flickskola, utgående från realskolans tredje klass, och en ettårig flickskola. Som förslagets bärande principer torde man kunna uppställa följande: folkskolan blir bottenkola; staten åtager sig flickornas undervisning i samma utsträckning och enligt samma grunder som gossarnas; samundervisning förekommer i de flesta skolor; undervisningen kommer att med ytterst få undantag meddelas i statsskolor. Alla för saken intresserade torde ha i livligt minne den ivriga diskussion, rik på idéer och förslag, som uppstod, sedan kommissionens förslag blivit framlagt. Detta är som sagt det material, som bearbetats i den nu föreliggande utredningen.

Helt naturligt anse de sakkunniga den viktigaste frågan vara den om förhållandet mellan folkskolan och den högre skolan. Det är väl också på denna punkt, som kritiken mot skolkommissionens förslag koncentrerat sig. Man har tvivlat på den sexklassiga folkskolans förmåga att vara grundval för den högre skolan. Man har ogillat, att genom kombinationen sexårig folkskola, fyraårig realskola, treårigt gymnasium vägen såväl till realexamen som studentexamen förlänges med ett år. Man har klagat över att språkstudierna genom denna anordning komma att börja för sent.

Här ha de sakkunniga nu gjort ingående utredningar. De ha börjat med

en undersökning av folkskolans bärkraft, en sak, som skolkommissionen lämnat åsido. Till något bestämt resultat ha de ej kommit. De våga ej garantera dess bärkraft, och de vilja ej heller underkänna dess förmåga att vara grunden för den högre skolan. Klagomålen över den förlängning av skoltiden, som bleve en följd av den högre skolans uppbyggande på sexårig grundskola, ha de sakkunniga behärtrat, och de ha undersökt de förslag till undvikande av denna olägenhet, som framställts i yttrandena över skolkommissionens betänkande. De olika möjligheter, som diskuterats, äro följande. Man skulle kunna låta skolpliktsåldern inträda ett år tidigare, än nu är fallet. Härvid vunnas ju ingen förkortning av studietiden, men väl ett tidigare utträde ur skolan. Man skulle kunna vidtaga anordningar, varigenom de studiebegåvade ginge igenom folkskolan i raskare takt. Detta kunde ske genom inrättande av en differentierad linje efter antingen tredje eller fjärde skolåret. Man kan också tänka sig, att den högre skolan förkortades med ett år. Sker detta, måste en del av dess kunskapsstoff överföras till folkskolan, varvid denna borde ha en differentierad linje för de studiebegåvade, vilken icke förkortade undervisningstiden i folkskolan men genom att ge större kunskaper möjliggjorde förkortad studietid i den högre skolan. Av dessa möjligheter tyckas de sakkunniga anse endast den sistnämnda värd att vidare undersökas. Och de mena ingalunda, att en dylik anordning borde bli normen. Men det kunde ju vara skäl att pröva den på de orter och under de för-

hållanden, där den kan ha vissa förutsättningar att slå väl ut. Dessutom ha de sakkunniga uppgjort kursplaner till ett på sexårig folkskola byggt sexårigt lyceum, där studiebegåvade elever skulle kunna utnyttja denna skoltyps möjligheter att med ett år förkorta vägen fram till studentexamen. Men då lyceet till följd av sin organisation (utan uppdelning i realskola och gymnasium) ej kan bliva någon allmän skolform, måste man säga, att de sakkunniga icke funnit någon generell utväg ur dilemmat skoltidens förlängning genom den sexklassiga botten skolan.

När det gäller förhållandet mellan folkskolan och realskolan, vilja de sakkunniga lika litet som i andra fall fastslå en viss form som den bästa eller enda möjliga. Man finner i betänkandet planer till sexårig realskola byggande på treårig grundskola, femårig realskola på fyraårig grundskola, fyraårig realskola på sexårig grundskola, samt treårig realskola på sexårig differentierad grundskola. Man har icke varit snål på förslag. De sakkunniga anse, att man åtminstone för närvarande borde samtidigt använda två organisationssystem, kompletterande varandra, d. v. s. dels sexårig, dels tre- eller fyraårig grundskola. Om realskolans existensberättigande äro de övertygade. De komma nämligen till det resultatet, att »realskolan är en under nu rådande samhällsförhållanden nödvändig skolform, både som fristående skola och som en del av det högre läroverket». Det behövs ett mellanled mellan folkskola och gymnasium. Någon utväg att minska realskolans

arbetsbörda ha de sakkunniga ej funnit. Timantalet per vecka är i högsta klassen för alla de uppställda typerna 38,5.

I det kapitel, som behandlar gymnasiet, fälles detta yttrande: »Om Sveriges materiella och andliga odling allt fortfarande skall kunna behålla den rangställning den länge innehaft, det beror i icke ringa mån av det arbete, som utföres inom gymnasierna». Kring gymnasieproblemet har också, både före och efter framläggandet av skolkommisionens betänkande, förts en ivrig diskussion. Därunder har från flera håll framkommit det förslag, att endast de elever, som vilja fortsätta vid högskolor, skulle genomgå hela gymnasiet samt avlägga studentexamen, under det de andra skulle avsluta sina studier tidigare och detta med en allmän medborgerlig examen. De sakkunniga ha undersökt lämpligheten av en sådan anordning och funnit, att den icke bör förordas.

Det kan råda olika meningar om var gränsen bör dras mellan realskolan och gymnasiet. Skolkommisionen vill bygga ett treårigt gymnasium på en fyraårig realskola. Man kan också tänka sig, att gymnasiet, i så fall fyraårigt, anknytes till realskolans näst högsta klass. Även härvidlag ha de sakkunniga gjort undersökningar och framhålla skäl, som tala för både det ena och det andra förfaringssättet. Olika orter och olika individer kunna kräva olika anordningar. Och skolorganisationen måste uppbyggas så, att den så smidigt som möjligt kan anpassa sig efter olika behov. Det förordas därför såväl tre- som fyraårigt gym-

nasium, och planer ha utarbetats för båda arterna. Studiegångens längd från folkskolan till studentexamen blir i båda fallen densamma. I vissa hänseenden såsom vad beträffar möjlighet till koncentration och specialisering, måste man nog ge företräde åt det fyraåriga gymnasiet. Men studieplanen bör naturligtvis ordnas så, att de båda typernas bildningsvärde blir i möjligaste mån detsamma. Skolkommisionen har som bekant uppdelat gymnasiet i tre linjer: latinlinjen, reallinjen och den nyspråkliga linjen. Här göra de sakkunniga en del retuscheringar, men i stort sett vilja de bibehålla kommissionens uppdelning. Man behöver ej vara specialist på gymnasieproblemet för att i den del av betänkandet, som behandlar detsamma, finna åtskilliga synnerligen tänkvärda och intressanta saker.

Ett annat intressant kapitel är ägnat åt flickornas undervisning. Vi erinra oss, att skolkommisionen menar, att alla de skolformer, som bjudas gossarna, även böra stå flickorna till buds, antingen som samskolor eller särskolor. Dessutom skulle det finnas flickskolor av en särskild typ, i det närmaste överensstämmande med den nuvarande åttaklassiga flickskolan. De sakkunniga anse det betydelsefullt, att sådana skolor förekomma i största möjliga utsträckning. Angående studiegången i flickskolan säga de, att den bör »ge flickan en god allmänbildning som grundval för olika uppgifter ute i samhället» samt »även tillgodose kraven på hennes utbildning för hemmets särskilda behov». Den bör »i de olika skolklasserna lämpligt avpassas med hän-

syn till hennes fysiska och psykiska utveckling». Två punkter i förslaget till flickskolans uppbyggande äro särskilt ägnade att tilldraga sig uppmärksamhet. Den egentliga flickskolan, som i skolkommisionens förslag är ganska löst infogad i organisationen, vilja de sakkunniga ordna så, att övergång lätt kan ske från en bestämd klass till både realskola och gymnasium. Vidare mena de, att den rena flickskolelinje, som för fram till realexamen och studentexamen, bör vara ett år längre än motsvarande linje i gosskolor och samskolor. Man motiverar denna önskan dels därmed att flickorna, särskilt i övergångsåren, ha behov av en något långsamare arbetstakt än gossarna och dels därmed att tid måste beredas för den speciellt kvinnliga utbildningen. De sakkunniga vilja liksom skolkommisionen giva de naturvetenskapliga ämnena, främst fysik och kemi, ett något större timantal än vad de ha i den nuvarande flickskolan. Övningsämnena, teckning, musik, gymnastik, slöjd och hushållsgöromål, böra göras obligatoriska. Åt hushållsgöromål vill man anslå 4,5 timmar i veckan i två klasser. De, som välja det tredje främmande språket, böra i två klasser få välja bort teckning eller slöjd.

Den segslitna frågan om samunder-

visning beröres även av de sakkunniga. Deras ståndpunkt framgår av följande yttrande: »Det vore önskligt, att samskolor upprättades endast i begränsad utsträckning, när ekonomiska eller organisatoriska förhållanden tvinga därtill». Särskolan är således att fördraga. För att få bidrag till utredningen ha de vänt sig till rektorerna vid de statsgymnasier, där även flickor undervisas. De uttalanden dessa gjort gå i det hela ut på att flickornas vistelse vid läroverken ej medfört några svårigheter vid undervisningen. Det kan måhända vara av intresse att få veta, att under höstterminen 1925 ej mindre än 397 flickor undervisades vid statsgymnasier.

Här har i största korthet givits en översikt av de sakkunnigas förslag och uttalanden angående de olika skolformerna. Bläddrar man i betänkandet, finner man åtskilligt annat: utredningar rörande de främmande språken, angående intagning och examina, praktiska utbildningslinjer, statsskola och privatskola, hygieniska synpunkter m. m. Möjligen kan i ett följande Herthahäfte tillfälle ges att redogöra för de sakkunnigas ställning till några av dessa spörsmål.

KERSTIN FJETTERSTRÖM.

“Fröken Liwins problem”

sådant författarinnan ser det.

Fröken Liwins problem är icke ett feministiskt problem, ett problem: spänningen mellan självständig och välskött arbetstillvaro å ena sidan, å den andra känslotillvaro. Boken om Elma L. har ingenting direkt att göra med frågan om nennes kompetens och saklighet, eller med frågan om den mer eller mindre tillfredsställelse denna duglighet och den därav följande arbetsinsatsen ger henne själv — annat än i den meningen att här är tillfredsställelsen uppenbart otillräcklig. Men en dylik otillräcklighet är ju ingenting exceptionellt och kunde ha exemplifierats också medels en manlig romanhuvudperson. Att jag icke tänjt ut min bok med skildringar eller tabläer från fröken Liwins arbetsfält, beror på att jag fann detta fullkomligt onödigt. Jag åsyftade ju ingen realism i den »gamla goda» stilen, där varje detalj var viktig och särskilt den yttre apparaten tillmättes så stor betydelse. Fröken L:s historia är en helt och hållet inre.

Hon är en människa med starka affekter, med ett starkt driftliv, som alltigenom pressats tillbaka. Den konventionella och stränga uppfostran, avskyn för fadern, de trånga hemförhållandena ha från början hämmat chanserna för normal erotisk utveckling. Man behöver bara ha bläddrat i modern psykopatologi (t. ex. Freud, men även andra) för att begripa innebörden därav. Vid ett enda tillfälle i

ungdomen släpper hämningen helt in om Elma. En oemotståndlig och hejdlös passion kastar den korrekta prostöttern i armarna på en föga värdig förste bäste — vilket väl nästan får betraktas såsom klassiskt, eller rent banalt, hur man vill! De korrekta friarne repellerar henne ju blott, väcka hos henne motbjudande reflexioner. Men efter fallet drar hon sig givetvis tillbaka med dubbel energi, hennes brott, sett ur hennes egna konventionella synpunkter, antar dimensioner av förfärande mått, och detta har till följd den formliga fasan för brottets följd, det oskyldiga barnet. Jag kan bara tala om min egen uppfattning härvidlag, och jag tror den är riktig.

Fröken Liwins hela liv riktas sedan in, snedvrides, om det uttrycket föredras, med utgångspunkt i samtliga nämnda premisser. Innerst är hon fortfarande en människa med starka affekter, med ett starkt driftliv, men överallt bunden av de ännu starkare hämningarna. Spänningen mellan affekt och hämning utlöser utbrotten av humör, skapar disharmonien. Hennes vrede mot fru Pasch, föga logisk, kommer helt av att denna omedvetet snuddat vid affektkomplexet. Hon längtar efter frihet, inre frihet, befrielse, och vet inte hur hon skall nå dit. De tafatta försöken, t. ex. episoden Bourgsten, eller ansatsen att anknyta till andra människor, en Rick Brunjohann, en Pontus Murius (Humlegårds-

episoden), äro naturliga följder av denna längtan. Det enda botemedel, som icke fallit Elma in, ty konventionen har fortfarande en utomordentlig makt hos denna människa, vars hela yttertillvaro ju förts fram i respektabilitetens tecken, det har varit *barnet*. Av en slump förs hennes tankebana så in på denna utväg. Det gäller nu att kanske slopa åratals envisa fasthållande vid en enda synpunkt. Omedelbart förmår hon det ej och tillgriper i stället halvmesyren att uppträda som fostermor. Hon vet ännu icke a l l t v a d m o d e r s k a p v e r k l i g e n k a n g e ! Först under umgänget med Matti vaknar detta, aningsfullt mödosamt, smärtsamt, inom henne. Och därmed börjar hemlighetsfullt det inre befrielseverket, som hon hittills blott fruktlöst trätt till.

När Elma under den nattliga scenen mellan flickan och henne avstår från Matti, inser att hon försuttit rätten att för denna bli en mor, är detta ett led i befrielsekampen. Ty en sådan kräver inte minst offer.

Bokens fel, i dess författarinns eget tycke, är isynnerhet det, att fröken Liwin dör. Det hade blivit av mer intresse att se henne leva vidare och se hur detta skett. Men därom tjänar det ingenting till att orda nu. Nu sker hennes sortie med kvarlämnande av ett testamente, där Matti äntligen erkännes, och en dödsannons, ur vilken världen, förmodligen med häpnad, får utläsa att fröken Liwin efterlämnat en dotter. Ellen Klemans anmärkning gentemot detta sista, att det innebure något grymt mot flickan, finner jag en smula pueril. Alla som

känna till Matti (vilken f. ö. icke nämnes i annonsen), veta redan att hon är ett fosterbarn, hittebarn. Så elak är inte världen ändå att den vänder alla sådana ryggen! (Isynnerhet inte om det moderliga erkännandet åtföljts av förmögenhet.)

För mig står fröken Liwins historia som en mänsklig tragedi, kalla den gärna trivial, och vars huvudperson är en människa ej alltför olik otaliga andra. Om denna tragedi kan kallas typisk, är det alltså emedan den har analogier litet varstans i varje samhällsliv. Tyngdpunkten ligger icke däri, i och för sig, att Elma Liwin är en ogift och ensam kvinna, än mindre i att hon är av den i vår tid vanliga självförsörjande klassen, utan däri att hon är en m ä n n i s k a, som icke förmått realisera tillvaron eller sitt eget väsens problem på ett tillfredsställande sätt — beroende på faktorer inom henne och utom henne. Det har endast synts mig särskilt tacksamt exemplifiera den saken med en historia om moderskap.

Min roman är ingen hjältedikt. Ett inre misslyckande har ingenting heroiskt. Fröken Liwin är »osympatisk». Men ett försonande element ligger enligt min tanke i det slutliga accepterandet av misslyckandet, vars udd därigenom brytes, samt i övervinandet av den konventionella trångsynen (i testamentet). Låt vara, att detta icke är så överväldigande mycket. Men då vissa mina läsare sagt mig att de erfarit en djup medkänsla med fröken Liwin, tror jag detta haft sin grund i deras förnimmelse av det beklämmande i att så litet kan bli

— en bragd. Så fattigt, så hårt kan ödet vara för den, som icke fått lära sig, eller vuxit sig själv stark nog att bli dess herre, att forma ödet med den frihet, som trots allt är oss tillstadd.

När dottern Matti i bokens näst sista kapitel med sorg lämnar sin uppväxttids älskade, sker detta i ett gryende första förstående för hemligheten med Elmas bankrutt och i ett första viljebeslut att själv gå helt andra

vägar, där medvetenhet och klarsyn äro grundvillkor. I den bittra stunden fattar hon också med tacksamhet hur denna underliga och olyckliga mordock gav henne något mycket dyrbart: en lärdom och läxa. Och med den lärdomen och läxan åt barnet för ögonen kan man måhända känna, att Elma Liwins liv icke varit helt bortkastat.

MARIKA STJERNSTEDT.

Åttiotalreminiscenser.

I.

Dockhemmet.

Vissa litterära och sociala epoker ha så inhamrats i ens medvetande i samband med ett visst årtal att de blivit från varandra oskiljaktiga. Detta är fallet med »åttiotalet». Man nämner ordet åttiotal och allt är sagt.

Man har betecknat åttiotalet som en strid mellan fäder och söner. Med lika mycken rätt kan det kallas en strid mellan man och kvinna. Slitningen mellan gammalt och ungt liksom de genom könsolikheterna betingade konflikterna äro visserligen strängt taget lika gamla som mänskligheten och komma väl aldrig att upphöra. Men under vissa andliga jäsningstider accentueras dessa motsatser skarpare än annars. Åttiotalet var en sådan tid.

Och Henrik Ibsens skådespel *Dock-*

hemmet var en av de starkast ljudande stormklockor varmed epoken ringdes in.

Ekot därav återljuder väl ännu vid påminnelsen i mångens öron, i deras vars minne går så långt tillbaka i tiden som till problemdiktens glansperiod. Men mänskligheten glömmet fort. Den nuvarande generationen, det yngre släktet, liksom det till medelåldern hunna, har icke reda på hela historien eller har därav blott en dunkel föreställning. Jag vill här återuppliva *Dockhemse*episoden i dess allmänna drag. Den förtjänar att inpräglas i senfödda sinnen såsom en av de andliga företeelser man i alla tider har någonting att lära av.

*

Ibsen skrev sitt stycke i Amalfi år 1879. Nästan samtidigt med dess utgivande från trycket kom det till utförande på Skandinavians främsta scener. Köpenhamn gjorde början. Där uppfördes *E t D u k k e h j e m* för första gången 21 december 1879.

Hos oss hade Ibsens verk vid denna tid redan hunnit bli allas egendom genom den även i svensk översättning publicerade boken. Dramat gick av stapeln på Dramatiska teatern i Stockholm, där premiären ägde rum 8 januari 1880. Fru Hwasser, vår främsta tragedienne, innehade huvudrollen. Hon sekunderades värdigt av den framstående skådespelaren Fredriksson. För övrigt voro teaterns bästa krafter i elden. Det var, enligt vad den dåtida teaterkritiken intygar, en förstklassig prestation.

Pjäsen innehåll är allbekant.

Man erinre sig först den geniala exposén. I några korta, väl avvägda scener, där inte ett ord är för mycket, sättes man in i situationen. Man införes i bankdirektör Helmers hem. Ett genomsnittsburget medelklasshem. Allt roterar kring de egna små eller stora bekymren och glädjeämnena. En sluten värld, oberörd av det utanför pulserande livet, för så vitt detta ej kommer i kollision med ens egna privatintressen. Om vi själva, man, hustru, barn, ha det bra, vad komma andras olycksöden oss vid? De tjäna endast att genom kontrasten göra värmen som utstrålar från den egna skyddade härden desto behagligare.

Huru mänskliga framstå ej styckets karaktärer med alla deras fel och förtjänster. Noras make, den kalkborger-

liga hederligheten personifierad, en aktningvärd byråkrat, vilkens moral- och hedersbegrepp äro baserade på det som inför världen gäller för rätt eller orätt. Men i främsta rummet Nora-gestalten! Icke kvinnan i sin fullkomlighet. Inkonsekvent, behagsjuk, handskande på det mest ogenerade sätt med logik och sanning, okunnig i vad som är det lagbundna samhällets enklaste bud, med ett ord typen för den traditionella Evadottern, sådan uppenbarar hon sig för oss den lilla skröpliga men bedärande barnahustrun, mannens leksak och rodocka. Det finns intet stoff till en hjälte hos en Helmer. Det är Nora som utvecklar sig till en hjältinga. På sina svaga axlar uppbär hon dramats tragiska patos.

Som bekant rör sig intrigen kring en ganska banal och alldaglig händelse. Fru Nora har, ehuru därtill driven av ett ädelt motiv, gjort sig skyldig till en växelförfalskning. Längre lever hon i den naiva föreställningen att en sådan handling moraliskt kan försvaras. »En dotter skulle inte få skona sin gamle dödssjuka far från oro och bekymmer? En hustru ej äga rätt att rädda sin mans liv? Är detta förbjudet i lagen? Då måtte det vara ena bra dåliga lagar.»

Medvetandet om att det är ett lagstridigt brott hon begått och fruktan för dess konsekvenser väckas till sist. En tredje person griper in; denna har kommit hemligheten på spåren och hotar att göra den känd för den äkta mannen. Nora känner sig intrasslad i ett nät av intriger, hat och hämnd. I samma ögonblick förvandlas hon från ett sorgglöst barn till en reflekter-

rande och handlande kvinna. Allt hotar att falla i spillror omkring henne: hemmets lycka och bestånd, barnens framtid, mannens goda namn och rykte. Hon måste därför med uppbyggande av alla medel och med alla sina förförelsekonster strida för att bevara hemligheten. Men med skrällen för uppdagandet blandas en slags extatisk känsla av att något stort är i görningen. Nu skall »det vidunderliga», varpå hon i årtal gått och väntat, bli till verklighet. Mannen skall visa prov på sin storsinnet, av kärlek till henne bringa offret och påtaga sig skulden. Men detta får icke ske. Hon vill frivilligt ge sig själv döden, troende sig därmed rädda den älskade.

Det är när hon kommer underfund med hur illusorisk hennes förtröstan på makens ädelmod varit som hennes öde beseglas. Hon ser honom för sig sådan han är, småsinnad och egoistisk. I och med denna upptäckt brister hennes kärlek som en såpbubbla. Hon finner det omöjligt att stanna under denna »främmande mans» tak. Hon vill bort för att söka taga igen ett helt livs försummelse och för att finna rätt på den förkomna människan inom sitt eget väsen.

Så lämnar Nora mitt i natten hus och hem. Man hör porten tungt slå igen bakom henne. Härmed fallar ridån.

*

Kring denna gåtfulla avslutning är det ju som den egentliga dockhemsdiskussionen kom att röra sig. Gjorde Nora rätt eller orätt, det var frågan?

När ridån gått ned efter sista akten och åskådarna från fantasiens värld

förflyttats till verklighetens, öppnades dammluckorna för meningsubytenas brusande ström. Teaterfarstun var som en surrande bikupa av diskuterande, resonerande, kritiserande och disputerande röster. Surret fortplantade sig ut på gatan, gav genljud i hemmen, återstudsade från föreläsningssalarna; *D o c k h e m m e t* tolkades och kommenterades i tidningspressen och den periodiska litteraturen. Var två eller tre den tiden voro församlade kunde man vara viss på att Nora-spörsmålet dryftades.

Man frågar sig nu: vari låg hemligheten i det överväldigande intryck som skådespelet utövade på sin samtid? Var det dess konstnärligt höga värde, den överdådiga tekniken, dess överflöd på spännande teatereffekter, den sensationella äktenskapskonflikten? Allt detta gjorde väl sitt till att fylla teatersalongen kväll efter kväll. Men grunden till diktverkets makt över sinena låg förvisso djupare. Ibsens drama innehöll något som liksom en blyx slog ned i tidens sociala och moraliska samvete. Styckets kärna var, för att citera Lorenz Dietrichson som för överfulla lokaler höll föreläsningar över *D o c k h e m m e t*: ansvarskänslan inom äktenskapet. »Här har klämtats med stormklockorna», yttrar den norske författaren-föreläsaren, »och ropats: Elden är lös! Hela Norden har kommit i rörelse och skyndat till för att se var det brinner. Och till vår förfäran finna vi, att det brinner i vårt eget hus!» Ibsen har velat hävda att där hustrun ej erkännes som mannens jämlike, deltagare i hans arbete, medintresserad i hans strävanden.

den, där är det ej något sant äkten-
skap.

*

Hur förhåller sig vår tid till D o c k h e m m e t liksom till de flesta andra av den norske diktarens verk? Har det ej gått med dem som med så många liknande — att de med åren förlorat sin makt och sin tjusning? I allmänhet är detta idé-dramernas öde. Även de »löftesrikaste stridstankar» få ge vika för andra med ännu rikare och nyare löften. Den »stora frågaren», han som kunde fråga så att »hela världen bävade», har delat varje dödligs, även diktarfurstarnas, lott att råka i glömska. Ingen nutidsmänniska grubblar över Ibsengestalternas gåta.

Men tar man en stilla kväll, då man tröttnat vid den moderna litteraturens mer och mindre andefattiga alster, ner sin Ibsen från hyllan och fördjupar sig i D o c k h e m m e t, undgår man inte att gripas av förtrollningar. Man läser slutscenen, den om vilken Georg Brandes, förnekaren och bespot- taren, sagt, att replikerna falla som svärdshugg, blottande en avgrund, lika förfärande som undervärlden i de medeltida skräckdramerna.

De båda makarnas ödestimma har slagit. I nattens tystnad och ensamhet sker uppgörelsen. De sitta där till det yttre lugna och behärskade och resonera om sitt framtida öde. Nora har sökt klargöra för Helmer att hon måste lämna honom. Han finner det upprörande att hon vill svika sina heligaste plikter.

N o r a: Vad räknar du till mina he-
ligaste plikter?

H e l m e r: Det skall jag behöva säga dig! Är det icke plikterna mot din man och dina barn?

N o r a: Jag har andra lika heliga plikter.

H e l m e r: Det har du icke. Vilka plikter skulle det vara?

N o r a: Plikterna mot mig själv.

H e l m e r: Du är först och främst hustru och mor.

N o r a: Det tror jag inte längre på. Jag tror att jag först och främst är människa, jag lika väl som du — eller att jag i alla fall vill söka bli det.

När Helmer, alldeles utom sig, frågar om hon inte i livets trångmål har en osviklig vägledare i religionen, ger hon det vemodiga svaret: Ack, Thorvald, jag vet ju inte riktigt vad religionen är — — —

Men, genmäler han, om icke religionen kan vägleda dig, låt mig åtminstone skaka upp ditt samvete. Ty moralisk känsla har du väl? Svara mig — har du ingen sådan?

N o r a: Ja, Thorvald, det är icke lätt att svara på. Jag vet det inte alls. Jag står alldeles villrådlig därvidlag. Jag vet bara att jag har en helt annan mening än du om dessa saker.

H e l m e r: Du talar som ett barn. Du förstår inte det samhälle du lever i.

N o r a: Nej, det gör jag inte. Men nu vill jag sätta mig in i det. Jag måste komma på det klara med vem som har rätt, samhället eller jag.

Det var dessa ord som verkade likt slagen av stormklockor på de i säkerhetssömn inslumrade sinnena.

Ibsens förkunnelse om kvinnornas människovärde var icke ny. Andra hade före honom förfäktat samma sak. Men vapnen och krigföringen voro helt

hans egna, och ingen har förstått med sådan kraft och precision att träffa prickén.

LOTTEN DAHLGREN.

Notiser från bokvärlden.

Vardagens religion. Korta betraktelser och föredrag av *Lydia Wahlström*. P. A. Norstedt & Söners förlag.

»Den enkla pliktuppfyllelsen i det egna kallet under förtröstan på Gud, som satt mig på just denna plats» — så sammanfattar Lydia Wahlström i sin sista lilla essaysamling över andliga frågor, lika enkelt som träffande, den protestantiska lärans väsen.

I motsats mot katolicismens ständiga vacklan mellan himmel och jord ställer hon som ett av vår egen tros främsta kännetecken dess trygga och harmoniska livsbejakande i enkel, modig förtröstan på världssalltets försyn. »Katoliken», säger hon, »kan aldrig bli kvitt ångesten att kanske ha försummat kallelsen! — d. ä. kallelsen till klosterlivets absoluta livsuppgörelse. För protestanter däremot gäller ju kallelsen just jordelivet — smått som stort, det mest vardagliga likaväl som det högsta och heligaste — till den grad att, som Luthers sublima ord ljuda: »en piga, vilken skurar ett golv ordentligt, utför en lika god gärning som en präst med sin gudstjänst.»

»Men eftersom denna slags religiositet», fortsätter Lydia Wahlström, »alltså inte kräver någon uppoffring av den jordiska kallelsen eller över huvud någon förändring av det yttre livet, får världen, inte minst den bildade, som i regel aldrig blygs för att vara obildad, när det gäller religion, ingen upp-

fattning av att det här gäller någon uppoffring alls.»

Lydia Wahlströms anklagelse mot de bildades religiösa obildning här i landet är befogad nog.

Det är kanske pietism med sin oavvisliga fordran på en mystisk andlig omvälvning, ovillkorlig för varje människa, som vill känna sig säker på nåden, vilken blandat bort begreppen härvidlag. Men på sina håll åtminstone, tyckes det mellan denna uppfattning och ren, skär likgiltighet för religiösa frågor, knappast finnas något mellan-ting. Vad det sunda livsbejakandet angår tyckes Luther knappast ha levat annat än förgäves för Rosenii andliga ättlingar, liksom han — på alla andra områden också — verkar ganska glömd av de vanliga »världsbornen».

Den harmoniskt organiska, historiskt överblickande konception av reformationens ande, varken hysteriskt betonande tron eller fariseiskt gärningarna, utan sammansmältande dem bägge till den enhetliga syntes som vår lärofader hade i tankarna, då han skrev sin paradox om att »goda gärningar inte äro nödvändiga för saligheten men saligheten desto mer nödvändig för goda gärningar» — denna sorts kristendom förefaller att på vissa pietetiska håll knappast vara erkänd som »verklig sann» sådan. Och likaså ha väl å andra sidan »världsbornen» svårt att tro att några andra än »läsare» över huvud taget företräda några religiösa intressen?

Detta trots Lydia Wahlström!

Ty som få andra protestantiska lek-
män strävar verkligen denna förfat-
tarinna att göra de många religiöst
obildade så delaktiga som möjligt av
den levande intensivt varma och samti-
digt historiskt klara uppfattning av
reformationen man ofta hos henne —
den engelskt orienterade — igenkän-
ner från anglikanska kretsar.

För den, vilken (i likhet med under-
tecknad) genom intryck på ort och stäl-
le väckts till insikt om den tysta oav-
lätliga kamp som alltjämt förs från
Rom mot reformationens verk, och där-
för också väckts till en mera levande och
verklig känsla av vad det verket innebär
för vår andliga egenart, väckts till kär-
lek och vördnad för det historiska fak-
tum, det den andliga frihetens bålverk
Luther begynte bygga — för en sådan
har det varit en verklig glädje att föl-
ja Lydia Wahlströms strävan och inte
minst då att taga del av dess sista ut-
tryck.

Lydia Wahlström är själv en utpräg-
lad protestantisk mentalitet. Inte ba-
ra så att hon har förståelse för den
vardagens religion hon så träffande sä-
ger protestantismen vara, den sorts
kristendom vilken »går i kök och soc-
kenstuga och utan många yttre åt-
hävor ser till att var och en sin syss-
la sköter.» I det vackra och andrika
kapitlet »Kristustro och Gudstro» ger
hon protestantismens andra profil, den
heroiska sidan; den, som kan gå upp
för en hittills likgiltig med något av
samma strålgans, varmed Paulus såg
synen på vägen till Damaskus — den
strålande befrielsen i den djärva och
enkla Ecce Homo-åtbörd, varmed pro-
testanten, utan all den människohjälp
katoliken finner nödvändig, ensam,
naken och ödmjuk stiger fram inför
sin Gud.

Men det vore felaktigt att kanske ge
Lydia Wahlströms bok skenet av att
vara en kampskrift. Det är den minst
av allt; det är bara det att för en per-

son, som nyligen i Anno Santis Rom
fått denna syn på Luthers oerhörda
hjältedåd, äro de för övrigt fåtaliga
religionsjämförelserna i boken dess
kanske intressantaste partier.

Men om den kunniga och smidiga
polemikern Lydia Wahlström inte är
särskilt med i denna bok, framträder
så mycket mera den insiktsfulla kloka
pedagogen, synnerligast i de psykolo-
giskt mycket givande studierna »Sjuka
själar» och »Nutidens ungdom». I den
senare vinner särskilt författarinnans
ungdomligt soliga förståelse för det
»Glädjens evangelium», om vilket hon
i bokens sista essay har så många rent
poetiskt värdefulla ting att säga.

Dess livssyn är den sorts kristendom
hon själv säger att nutidsfolk har
svårt att förstå — den »glada» krist-
nas.

Icke hallelujaglättighet för all del
— det torde vara svårt att uppleta
någon mindre lagd för den sortens sen-
timentalitet än denna författarinna
med hennes sunda, nästan kärva hu-
mor, hennes historiskt skolade, objek-
tiva syn på tillvarons realiteter och
relativiteter.

Hennes egen blick på livet är också
ingalunda framsprungen ur billig op-
timism, snarare då ur den erfarna ge-
nomkämpade förtröstan t r o t s a l l t,
vilken talar ur den Gustav Adolfs-
psalm hon citerar:

Din sak är Guds, gack i ditt kall,
I Herrens hand dig anbefall,
Då räds du ingen fara!

I de orden, uppmuntrande likt en
stark hands trofasta tryck, ligger in-
nesluten stämningen över hela denna
redliga, varma och äkta andaktsbok
för vardagen, i vilken en levande, ka-
raktärsfull och rik personlighet gett
oss del av sin tro och sina erfarenhe-
ter

ANNA LENA H ELGSTRÖM.

Gustav III:s moder Lovisa Ulrika i unga och lyckliga år. Ett bidrag till hennes biografi av *Esther Jacobson*. Wahlström & Widstrands förlag.

Huvudparten av *Esther Jacobsons* bok om Lovisa Ulrika upptages av skildringen av hennes barndoms- och ungdomsår som preussisk konungadotter, innan hon blev kronprinsessa av Sverige. Med skickligt begagnande av den rika litteraturen om Fredrik den store före tronbestigningen, har förf. rekonstruerat den miljö som påverkat den unga prinsessans utveckling. Hon har särskilt betonat den betydelse som brodern Fredriks hov på Rheinsberg, där han äntligen, fri från sin fars tyranni, kunde inrätta sitt liv efter egen smak, fick för hans rikt utrustade syster — fläkten av estetiska intressen i en atmosfär av politiska beräkningar och familjeintriger.

För historien om Lovisa Ulrikas första år i Sverige är den av Arnheim publicerade stora samlingen brev till hennes närmaste av snart sagt outtömlig källa. Förf. har naturligtvis som andra före henne flitigt öst ur den, och hennes framställning är rik på målande detaljer. Den avslutas vid Gustaf III:s vagga, vid den tidpunkt då jublet från en hel nation ombrusade den unga kronprinsessan och fyllde hennes fantasi med stolta drömmar.

Gustaf III:s moder — tragiken i Lovisa Ulrikas öde ligger innefattad i dessa ord. Men det är en helt annan historia, och den hör inte till hennes unga och lyckliga år.

SIGRID LEIJONHUFVUD.

Den nya barnavårdslagen i kraft.

I och med ingången av år 1926 har den nya lagen om samhällets barnavård, antagen av 1924 års riksdag, trätt i kraft. Den innebär framförallt två viktiga förändringar från den hittills gällande 1902 års lag. Den ena gäller den myndighet som hädanefter skall handha det samhällseliga barnavårdsarbetet, den andra gäller dels åldersgränsen för de för skyddsuppfostran omhändertagna barnen, dels rätten att för skyddsuppfostran omhändertaga även kroppsligt vanvårdade barn.

Enligt 1902 års lag sorterade fosterbarnen under hälsovårdsnämnden, de nödställda barnen under fattigvårdsstyrelsen samt de sedligt försummade och vanartade barnen under barnavårdsnämnden. Denna uppdelning mellan olika myndigheter medförde en hel del svårigheter som framförallt yttrade sig i bristande enhetlighet. Från och med nu är all kommunal barnavård koncentrerad hos en, under statlig tillsyn ställd myndighet, barnavårdsnämnden, vars i lag fastställda sammansättning bör borga för att oväld, sakkunskap och varmt intresse för uppgiften där skola bli de ledande principerna.

Åldersgränsen för tillsyn och vård har blivit höjd över hela linjen. Så skola fosterbarn stå under nämndens inspektion intills de fyllt 16 år och de nödställda barnen skola omhändertagas för samhällsvård intills de fyllt 16 år. Vad de vanartade beträffar är åldersgränsen för omhändertagande höjd från 15 till 18 år. Fostran i skyddshem kan fortgå till fyllda 21 år. Detta innebär bland annat att de unga flickor, som på grund av sedeslöst liv hittills kommit inför polisen och där fått varning eller sänts till tvångsarbetsanstalt, numera komma att omhändertagas av barnavårdsnämnden för vård och fostran. Därigenom har ett önske-

mål realiserats, som alldeles särskilt framförts från kvinnohåll.

Den nya lagens intentioner äro humanitet och effektivitet. Den föranleder en vittgående omläggning och utvidgning av barnavårdsnämndernas arbete och den kommer att ställa mycket stora krav på de män och kvinnor, som skola omsätta lagens goda anda i praktisk verklighet. Må kvinnorna beredvilligt ställa sig till förfogande och påtaga sig sin del av uppgiften.

Samhällslära i Fredrika-Bremer-skolan.

När Fredrika Bremerskolan startades av Stockholmskretsen var samhällslära ett av de ämnen man framför allt ville ha med på dessa aftonkursers program. Advokat Mathilda Staël von Holstein åtog sig att leda denna kurs, och den kom till stånd och fortgick under flera terminer med den livligaste anslutning. De instruktiva föreläsningarna i ett ämne, som det ju verkligen är av nöden att kvinnorna sätta sig in, gävos även i en populärt intresserande form; troligen är det sällsynt att få den nyttiga kunskapen om samhällets konstruktion, vad det ger en och vad det fordrar av en, så lättsmält och roande bibringad. Nu anordnas denna termin en halvkurs i ämnet — sex dubbelterminer — med början den 4 mars, som förut med advokat Staël von Holstein till ledare. Prisuppgift och anmälningstid angives i annons i detta häfte av Hertha.

Från F-B-F. Kretsarna.

Båstadskretsen höll torsdagen den 28 jan. sitt årsmöte i Båstadgården under fru Ragnhild Nilssons ordförandeskap. Års- och revisionsberättelser föredrogos och ansvarsfrihet beviljades styrelsen för det gångna årets förvaltning. Kretsen hade bestått av 53 medlemmar, därav 1 ständig. Styrelsen hade sammanträtt 7 gånger och 4 krets-samkväm hade anordnats.

Av de i tur avgående styrelseledamöterna, återvaldes fruarna Gudmundsson och Hjorth, och efter fru Ahlgren och fröken Graff, som undanbett sig återval, invaldes fruarna R. Kruse och N. Ohlsson.

Till revisor återvaldes postmästare N. Rosengren och nyvaldes fröken Berg med fröken B. Wesström som ersättare. Efter förhandlingarnas slut höll fru Ståhl-Christensen ett föredrag med skioptikonbilder över ämnet »Intryck från mina resor i Amerika och på Hawaji som gymnast».

Falköpingskretsen av Fredrika-Bremer-Förbundet avslutade den 16 dec. sitt arbetsår med en Luciafest å Falköpings Tidnings samlings-sal, som dagen till ära vackert och festligt dekorerats. Vid högtiden, vars program upptog sång, musik och uppläsning m. m., blev föreningens vice ordf., fru Maja Tullström, som den 1 jan. avflyttar från samhället, föremål för en hjärtlig avskedshyllning. Ordf. tackade i ett anförande fru T. för hennes uppoffrande och värdefulla arbete inom kretsen, där hon varit en av de mest verksamma krafterna. I en duett, sjungen av fröken Margit af Ekenstam och fru Greta Wennberg, framfördes även i versifierad form en hyllning för dagens hedersgäst. Fru Tullström riktade i samband med sitt tack några avskedsord till medlemmarna och uttalade sin saknad vid att nu lämna kretsen.

Därefter följde samkväm, varunder kaffe serverades av tvenne Luciabrudar.

Kretsen har under det nu gångna året omhänderhaft och förmedlat allt sömnadsarbete för linneustrustningen till stadens nya epidemisjukhus, som den 16 dec. invigdes. All tillklippning och märkning av samtliga

plagg — inalles c:a 2,800 — har ombesörjts av kretsmedlemmarna, och själva sömnadsarbetet har genom kretsens förmedling utlämnats till ekonomiskt mindre väl situerade inom samhället, som därigenom fått en välkommen extraförtjänst. Ordf. i kommittén för detta arbete har varit fru Tullström. Vid epidemisjukhusets invigning, varvid även representanter för kretsen inbjudits att delta, erhöi det utförda arbetet de bästa vitsord.

Lundkretsen hade den 21 jan. sitt årsmöte å Grand Hôtels lilla sal under ordförandeskap av fru Anna Herrlin. Sedan års- och revisionsberättelser föredragits och decharge beviljats styrelsen förrättades ordinarie val. Den avgående styrelsen återvaldes med undantag av att dr Ruth Johansson invaldes för ett år i stället för fru Signe Nilsson-Ehle. Revisorerna omvaldes liksom suppleanten fru M. Blidberg. Nyvald suppleant blev fru Maja Olsson. Till representanter vid förbundets årsmöte utsågos fruarna Herrlin och Eklundh, fröken Persson och fru Mortensen.

Härpå höll fru Ester Lutteman föredrag om »Nutida ungdomsproblem» och därefter följde samkväm. Mötet var synnerligen talrikt besökt.

Kretsen räknar f. n. 287 medlemmar.

Malmökretsen hade sitt årsmöte den 1 febr., varvid förhandlingarna leddes av fru Elisabeth Quensel. Av årsberättelsen framgick att sex kretsmöten hållits och att kretsen räknar 420 årsbetalande och 18 ständiga medlemmar. Styrelse- och revisionsberättelserna godkändes och decharge beviljades.

De styrelsemedlemmar, som voro i tur att avgå, fröken A. Eurenus, fru A. Hultgren, e. o. hovrättsnotarien E. Nilsson, fröken E. v. Platen, fru E. Quensel och fröken N. Udenberg, återvaldes.

Revisorerna, fröknarna M. Munch af Rosenschöld och E. Svensson, återvaldes, ävenså revisorssuppleanterna fröken H. Lindstrand och fru A. Green.

Till representanter för kretsen vid förbundets årsmöte valdes fru E. Quensel och fru O. Selmer, och som deras suppleanter fru Ada Hultgren och fru M. Björkwall.

Årsavgiften, vilken på grund av F.-B.-F:s årsmötesbeslut 1925 nu skulle bestämmas av kretsen, sattes till fyra kronor.

Efter slutade förhandlingar höll fröken Astri Heimer föredrag om »Fredrika Bremer och hennes vän den danske sagodiktaren».

Efter intagen tesupé gick, under anförande av fröken Ellen Persson, en humoristisk gymnastikuppväsning av stapeln, vilken väckte stor munterhet.

Mjölbykretsen hade den 26 jan. sitt årsmöte. Av årsberättelsen framgick att medlemsantalet under året ökats från 39 till 48 samt att två offentliga föredrag hållits. Ansvarsfrihet beviljades. Till ordförande utsågs fru Sigrid Carlsson efter fröken Inez Flinta, som undanbett sig omval men mottog val som vice ordförande. Fru Rakel Gerholm blev sekreterare och fröken Ingeborg Barr vice d:o, samt fru Tyra Björne kassaförvaltare. Övriga medlemmar i styrelsen äro fru Helga Norrby och fröken Teckla Mattsson.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET.
Redaktör: *Ellen Klemann*.

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: 1/1 år kr. 6:50; 1/2 år kr. 3:50; 1/4 år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan, Stockholm.* Redaktionstid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3.* Tel. Norr 48 50, 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag.* Tel. Norr 48 50, 27 62.

Till ett stipendium å omkring 800 kronor ur
Ellen Fries' stipendiefond för kvinnliga historieforskare

kunna ansökningar ingivas å akademiska kansliet senast torsdagen den 4 nästkommande mars före kl. 12 på dagen.

Berättigad att söka stipendiet är svensk *kvinn*a som antingen avlagt filosofie kandidat- eller licentiatexamen, i bägge fallen med överbetyg i historia, eller som genom utgivande av något historiskt arbete visat sin duglighet för vetenskaplig historisk forskning. Vid lika kompetens äge den, som studerat eller studerar vid Uppsala universitet företräde.

Sökanden bör uppgiva i och för vilka forskningars anställande stipendiet sökes. Uppsala i akademiska kansliet den 8 februari 1926.

H. SJÖBERG.

JOHANNA BRUNSSONS VÄVSKOLA

Kurser för: Utbildning av Vävlarinnor - Arbetsföreständerskor - Yrkesväverskor - Hemvävning. Försäljning av Vävnader, Möbelyger, Mattor, Gardiner, Klänningstyger, m.m., Vågarnar, Väostolar m. tillbehör.

Tel. Norr 437

Skola och Försäljning:
 KUNGSGATAN 70, STOCKHOLM

Tel. 13363

*"Smakar mera
 än det kostar"*

använd i hushållet Arboga Smörblandning

"MEJERIT"

ersätter fullständigt smör, men är billigare
 De svenska hushållens dominerande
 smörblandning.



Plättar och pannkakor

bliva synnerligen delikata, möra,
 porösa samt lättsmälta, om till
 mjölet sättes ett par teskedar

**RUMFORD BAK-
 PULVER**

— det hälsosamma —

Stora burkar bästa ekonomi!

Stockholms Nya Järnsängfabrik

E. L. ERICSSON

Specialaffär för

Sängar, Sängkläder, Soffor,
 Ottomaner 1 och 2 bäddar,
 Täcken, Filtar, Överkast,
 Kuddar m. m., m. m.

Kontor & Utställning

16 Norrlandsgatan 16

Tel. 7856, Norr 71 81



**Carl Broströms
 Ättiksprit**

är fullkomligt enastående
 i styrka och arom.

Förnämligaste kvalitetsmärke
 — KÖP DEN —

Ständig kontrollant: Fil. Dr. Fr. Liljeblad aukt. handelskemist.

Innehåll.

Internationella kvinnorösträttsalliansen till Sorbonne.

Riksdagsmotioner rörande folkpensioneringen.

Hedda Karlholm. Av *Elin Rheborg*.

De moderna folkbiblioteken och biblioteksyrket.

Av *Greta Linder*.

Det nyaste skolbetänkandet. Av *Kerstin Fjetterström*.

“Fröken Liwins problem.” Av *Marika Stjernstedt*.

Åttiotalsreminiscenser. I. Dockhemmet. Av *Lotten Dahlgren*.

Den nya barnavårdslagen i kraft.

Notiser från bokvärlden.

Från F.-B.-F-kretsarna.

GUMMISULOR OCH GUMMIKLACKAR

“Kuntzes Extra”

marknadens förnämsta fabrikat, lätta och behagliga
med enastående slitstyrka.

Gummileksaker — uppblåsbara och flytande —
största sortering i trevliga nyheter.



Dessutom rekommendera vi vårt välförsedda lager i **Gummihandskar,**
Gummisvampar, Gummimattor, Bollar, Reskuddar,
Tennis- och Gymnastikskor m. m., m. m.

KAUTSCHUKS- & GUTTAPERKAVARU-AKTIEBOLAGET
KUNTZE & Co.

Norrköping — STOCKHOLM — Sundsvall